

УДК 371.214.46

Колесник К.В.*

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ МАТЕРІАЛ У ПІДРУЧНИКАХ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 5-6 КЛАСІВ

Навчально-методична література з новогрецької мови, що використовується в загальноосвітніх навчальних закладах України, повною мірою не відповідає принципам сучасного підручника і не сприяє повноцінному забезпеченню навчального процесу. Тому навчально-методичне забезпечення з вивчення новогрецької мови в загальноосвітніх навчальних закладах України потребує дослідження і покращення стану.

У зв'язку з тим, що підручник є моделлю, яка відбиває своїм змістом дидактичну структуру навчального процесу та забезпечує її практичну реалізацію, лінгвокультурологічний підхід має стати його пріоритетною особливістю.

Ключові слова: навчально-методична література, соціокультурна інформація, культурологічна компетентність, лінгвокультурологічний підхід, країнознавчий матеріал, комунікація в іншомовному середовищі, новогрецька мова.

Навчально-методичне забезпечення з вивчення новогрецької мови у загальноосвітніх навчальних закладах України потребує дослідження і покращення стану. Так, на сучасному етапі навчання новогрецької мови у школах здійснюється здебільшого за підручниками, розробленими Лабораторією педагогіки Критського університету (Грецька Республіка), які розраховані на грецьку діаспору. Підручники для 5 класу «Μιλώ και γράφω ελληνικά στις γειτονίες του κόσμου» (автори: Маноліс Вагіонакіс, Міхаліс Кадіс, Фануріос Ліанантонакіс) та для 6-го «Γράμματα πάνε κι έρχονται ελληνικά στον κόσμο» (автори: Параскеві Тому, Іріні Кассотакі, Еврідікі Леледакі, Яніс Мітрофаніс) видані 2007 року й мають дозвіл Міністерства освіти і науки України на використання у всіх загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема й у школах з вивченням новогрецької мови як мови національної меншини.

Мусимо констатувати, що на сьогодні в Україні не розроблено жодної серії шкільних підручників з новогрецької мови. Лише у 2010-2011 роках, за підтримки Федерації грецьких товариств України, було видано посібники для учнів 5-6 класів, які й стали першими серйозними помічниками для українських школярів у вивченні новогрецької мови.

Посібники «Μαθαίνω ελληνικά» та «Н ελληνική γλώσσα» були схвалені Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України (для 5-го класу) та комісією з російської мови та інших мов національних меншин Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (для 6-го класу).

Найважна навчально-методична література з новогрецької мови, що використовується в загальноосвітніх навчальних закладах України, повною мірою не відповідає принципам сучасного підручника і не сприяє повноцінному забезпеченню навчального процесу, використанню нових освітніх технологій та впровадженню сучасних методик навчання.

Існують загальні положення щодо порядку підготовки і видання підручників, у яких даються загальні настанови щодо змісту підручника, більш конкретні вимоги сформульовано до його структури та обсягу. Проблемі укладання шкільних підручників присвячено низку статей (Л. Глущенко, Ф.-М. Жерар, О. Коломінова, А. Кондаков, М. Мокривська, Л. Петько, К. Рожер'єр, О. Тарнопольський та ін.).

Мета статті: розглянути основні методичні положення і вимоги щодо організації навчального матеріалу в підручниках з новогрецької мови для 5-6 класів, їх наповненість

* © Колесник К.В.*

культурологічним матеріалом; проаналізувати найбільш поширені помилки у зазначених підручниках та відповідність останніх методиці навчання.

Підручник був і залишається найголовнішим, найбільш розповсюдженим і найкращим засобом для навчання, зокрема й вивчення мови, але за умови, якщо він побудований відповідно до усталених методичних вимог. Учні користуються підручником не тільки під час уроку, але й під час самостійної роботи вдома. Ефективним для навчання буде лише методично правильно структурований підручник [9, с. 179]. Підручник дає можливість установити власну швидкість навчання і оцінити свій прогрес у вивченні навчального матеріалу. Чим краще розроблений підручник, тим ефективнішими стають знання учнів.

Підручник має відповідати віковим особливостям школярів, рівню їх мовної та мовленнєвої підготовки, реаліям життя, вимогам чинної програми. Правильне спрямування навчання поступово адаптує учнів до умов реального спілкування, що може здійснюватися в різних формах і різноманітних соціально-комунікативних ситуаціях. Як засвідчує практика підготовки навчальної літератури, не просто сконструювати зміст підручників відповідно до тенденції взаємопов'язаного навчання мови і культури народів, які нею спілкуються. Недостатньо авторам володіти відповідним матеріалом і презентувати його у своїх доробках. Потрібно окреслити сфери впливу різноманітної соціокультурної інформації на особистість учнів і на становлення в них культурологічної компетентності як інтегративної особистісної характеристики школяра, яка ґрунтується на сукупності мовної, мовленнєвої, соціокультурної компетентностей, загальнонавчального і життєвого досвіду, мотивів, цінностей і передбачає його теоретичну й практичну готовність до іншомовного спілкування в різних умовах міжкультурного соціуму [8, с. 52]. Окрім того для успішної організації навчання виникає необхідність визначити критерії сформованості культурологічної компетентності як орієнтовної основи добору видів діяльності та засобів її реалізації у змісті підручників. Лише за таких умов доцільно говорити про ефективність запропонованої технології.

Так, в інструктивних матеріалах Міністерства освіти і науки України вказується, що вивчення будь-якої теми в усіх трьох сферах комунікації, окреслених навчальною програмою (особистісній, публічній та освітній), буде ефективнішим за умови, коли процес навчання реалізовується через соціокультурний компонент, оскільки це сприяє вихованню активної особистості, готової до участі у діалозі культур. У зв'язку з цим будь-яка тема у змісті підручників повинна збагачуватися культурологічним матеріалом [7, с. 26]. У підручниках з новогрецької мови це реалізується насамперед на лексичному рівні, за рахунок використання у навчальних текстах і діалогах назв найбільш популярних свят (Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Αποκριά, Πάσχα, 15 Αυγούστου, η μέρα Όχι, η Επανάσταση), імен людей (Ο Μέγας Αλέξανδρος, Ο Σεφέρης, Ο Κολοκοτρώνης), назв міст, островів (η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Κρήτη), архітектурних пам'яток (Παρθενώνας, Λευκός πύργος κтл.).

Одним з аспектів реалізації діалогу культур у навчальному процесі є формування в учнів власної національної ідентифікації, що не уявляється можливим без урахування соціокультурних особливостей власної країни [1]. Тому вже на початковому етапі навчання у змісті підручників мають передбачатися завдання, спрямовані на порівняння окремих аспектів життя у Греції та Україні. Культурологічна спрямованість змісту сучасної шкільної мовної освіти зумовлює важливість використання лінгвокультурологічної інформації як педагогічної технології [6, с. 12]. Підручник з новогрецької мови повинен бути важливим засобом міжкультурного спілкування і забезпечувати такий рівень культурного розвитку школярів, який дозволяв би вільно почуватися в культурному середовищі грецької спільноти. У зв'язку з тим, що підручник є моделлю, яка відбиває своїм змістом дидактичну структуру навчального процесу

та забезпечує її практичну реалізацію, лінгвокультурологічний підхід має стати його пріоритетною особливістю [1].

Підручники, створені Критським університетом для 5 класу «Μιλώ και γράφω ελληνικά στις γειτονιές του κόσμου» та 6-го «Γράμματα πάνε κι έρχονται ελληνικά στον κόσμο», відповідають основним вимогам щодо змісту і структури такого навчального видання. У них простежуються послідовність подачі мовного та мовленнєвого матеріалу від розділу до розділу, а зміст підручників є комунікативно спрямованим. Також книги містять тексти культурологічного характеру і значну кількість лексичного матеріалу, зокрема сталих виразів та фразеологізмів. Матеріали цих підручників допомагають сформувати необхідні компетенції в учнів і зацікавити їх до вивчення новогрецької мови та культури Греції.

Проте тексти і лексичний матеріал цих підручників є занадто об'ємними для засвоєння учнями українських шкіл. Особливо це стосується розділів «Ο Καραγκιόζης» («Карайозіс. Театр тіней»), «Αποκριά» («Карнавал») «Η Ελληνική Επανάσταση» («Грецька революція»). Наприклад, у розділі «Ο Καραγκιόζης» зустрічаються важкі діалогічні репліки, як-от: «Μπαμπάκο, βαράνε την πόρτα\να πελάσω πλότος\τι τραπέζι, ώρε; κ.τ.λ.». Навіть для грецьких дітей такі тексти є важкими через гру слів і розуміються лише завдяки здогадці.

Наприкінці кожного розділу подається лексика, часто розділена за граматичними категоріями (там, де це можливо), але грецько-український словник відсутній, як і переклад фразеологізмів та ідіом. Причому часто сталі вирази, вміщені у підручнику, вибрані недоречно. Це можна пояснити тим, що грецькі спеціалісти не повною мірою можуть урахувати специфіку української мови. Наприклад, загадка «Το κρέας του δροσίζει το αίμα του ζαλίζει» (σταφύλι) потребує ретельного пояснення і може використовуватися лише у підручниках для учнів старших класів.

Вищезазвані підручники для учнів 5 і 6 класів, як ми вже зазначали, розроблені для грецької діаспори, а тому у них часто зустрічаються тексти культурологічного характеру, де описуються традиції святкування грецьких свят у Греції і поза її межами (Канада, Німеччина, Франція та ін.) представниками грецької діаспори. Однак тексти, що стосуються України, відсутні у цих книгах. Слід зазначити, що варто приділяти особливу увагу змістові підручників з новогрецької мови для 5 класу, оскільки вимоги до вивчення новогрецької мови значно збільшуються саме у період адаптації учнів до навчання в середній школі. Стан дітей у цей період з педагогічної точки зору характеризується низькою організованістю, неуважністю і недисциплінованістю на уроках, зниженням інтересу до навчання та його результатів; із психологічної – зниженням самооцінки, високим рівнем ситуативної тривожності [7, с. 18]. Тому підручник з новогрецької мови обов'язково повинен відповідати віковим особливостям учнів, містити ретельно відібраний культурологічний матеріал. Також значну увагу слід звертати на домашні завдання, виконання яких часто викликає труднощі в учнів, а батьки частіше не можуть допомогти дитині у вивченні новогрецької мови.

Посібники «Μαθαίνω ελληνικά» та «Η Ελληνική γλώσσα» стали першими, створеними на території України помічниками для учнів у вивченні новогрецької мови. Їхній зміст відповідає діючій програмі. До посібників додаються робочі зошити, у яких передбачено завдання для самостійного опрацювання. Вони є досить вдалимими з методичної точки зору, проте більшість із них спрямована на закріплення граматичного матеріалу. Такий підхід до організації навчання хоча й дає учням певний обсяг знань, однак не забезпечує їхнього глибокого розуміння культури й мови, оскільки тексти соціокультурного і лінгвокраїнознавчого характеру не використовують технології для ефективного засвоєння інформації.

Посібник для учнів 6 класу містить словник до кожного уроку і загальний у кінці книги, а от у посібнику для 5 класу чомусь подано лише загальний словник. У книгах

є тексти культурологічного характеру. Так, у посібнику «Μαθαίνω ελληνικά» вміщено текст про святкування Нового року, де розповідається, хто такий Ο Αϊ Βασίλης (Святий Василь\Дід Мороз), що таке Βασιλόπιτα (Царський новорічний пиріг), а також є тексти грецьких колядок «Τα κάλαντα». До посібника «Η ελληνική γλώσσα» входить тема культурологічного характеру «Ελληνικές γιορτές», яка ознайомлює учнів з важливими датами в історії Греції, такими як Η επανάσταση του 1821 та 28^η Οκτωβρίου 1940. Проте слід констатувати, що текстів культурологічного характеру в посібниках недостатньо, а також відсутні блоки з фразеологізмами та ідіомами.

Важливим компонентом шкільної мовної освіти є ознайомлення учнів із країнознавчим матеріалом, мета якого – підготувати їх до комунікації в іншомовному середовищі з носіями іншої культури та інших цінностей [9, с. 179]. Проведений аналіз змісту навчальної літератури з новогрецької мови, яка використовується у школах України, засвідчив, що в більшості підручників цю функцію, як правило, виконують тексти спеціально виокремленого в навчальній програмі країнознавчого блоку. Для них типовим є представлення країнознавчої інформації (географічні, соціально-побутові особливості Греції, історія, культура, видатні особистості тощо). Для ознайомлення учнів з культурою Греції використовуються тексти про День «Οхі», День Незалежності, Карнавал, байки Езопа, міфи Давньої Греції, грецький театр тіней, народні пісні, колядки та ін.

У зв'язку з тим, що підручник є моделлю, що відбиває своїм змістом дидактичну структуру навчального процесу та забезпечує її практичну реалізацію, лінгвокультурологічний підхід має стати його пріоритетом.

Аналіз підручників з новогрецької мови дає нам змогу зробити висновок про недостатню кількість культурологічного матеріалу в посібниках «Μαθαίνω ελληνικά» (для учнів 5 класу), «Η ελληνική γλώσσα» (для 6 класу), створених в Україні, та переповненість текстами культурологічного характеру, що містять значну кількість сталих виразів і фразеологізмів у підручниках «Μιλώ και γράφω Ελληνικά στις γειτονίες του κόσμου» (5 клас), «Γράμματα πάνε κι έρχονται Ελληνικά στον κόσμο» (6 клас), із серії підручників, розроблених Критським педагогічним університетом (Грецька Республіка).

Отже, можемо говорити про необхідність подальшого дослідження цієї проблеми та питання вивчення лексики новогрецької мови, що ставить за мету збагачення мовлення учнів культурознавчими лексичними одиницями, які відбивають особливості культури греків, аби кожен учень сприйняв не лише зовнішні ознаки слова, а й пізнав його глибинний зміст, збагнув народне бачення того чи іншого явища.

Литература:

1. Авраменко О. Анализ действующего учебного пособия по английскому языку / Ольга Авраменко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bestreferat.ru/referat-192914.html>.
2. Воробьев В. В. Лингвокультурология : [монография] / В. В. Воробьев. – М. : РУДН, 2008. – 336 с.
3. Глуценко Л. М. Діалогічні тексти у підручниках «Ελληνικά τώρα 1+1», «Ελληνικά τώρα 2+2» та їх комунікативні цілі / Л. М. Глуценко, М. Т. Мокривська // Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва». – Маріуполь : МДУ, 2011. – С.394-395.
4. Добра О. М. «Η ελληνική γλώσσα» / О. М. Добра. – Маріуполь : Федерация грецьких товариств України, 2011. – 123 с.
5. Μαθαίνω ελληνικά / [О. М. Добра, Л. В. Чайка, Н. М. Лаго, М. Ю. Редько]. – Маріуполь : Федерация грецьких товариств України, 2010. – 143 с.
6. Едухина Н. В. Роль дискурса в межкультурной коммуникации / Н. В. Едухина // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 3. – С. 9-13.

7. Інструктивно-методичний лист Міністерства освіти і науки України від 24.05.13 № 1/9-368 «Про організацію навчально-виховного процесу у 5-х класах загальноосвітніх навчальних закладів і вивчення базових дисциплін в основній школі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36003/.
8. Ніколаєва С. Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов / С. Ю. Ніколаєва, О. М. Шерстюк // Іноземні мови. – 2001. – № 1. – С. 50-57.
9. Плахотник В. М. Методична система і підручник / В. М. Плахотник // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2011 рік : [наук. видання]. – К. : Ін-т педагогіки, 2012. – С. 179-180.
10. Μανόλης Βαγιωνάκης, Μιχάλης Καδής, Φανούριος Λιανάντωνάκης. Μιλώ και γράφω ελληνικά στις γειτονιές του κόσμου // Πράγματα και γράμματα. Επίπεδο 2ο. Μέρος 1ο. Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 2007. – 120 σ.
11. Παρασκευή Θώμου, Ειρήνη Κασσωτάκη, Ευρυδίκη Λελεδάκη, Γιάννης Μητροφάνης. Γράμματα πάνε κι έρχονται ελληνικά στον κόσμο // Πράγματα και γράμματα. Επίπεδο 2ο. Μέρος 2ο. Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 2007. – 133 σ.

Колесник Е.В.

КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ В УЧЕБНИКАХ ПО НОВОГРЕЧЕСКОМУ ЯЗЫКУ ДЛЯ 5-6 КЛАССОВ

Учебно-методическая литература по новогреческому языку, которая используется в общеобразовательных учебных заведениях Украины, полностью не соответствует принципам современного учебника и не способствует полноценному обеспечению учебного процесса. Поэтому учебно-методическое обеспечение по изучению новогреческого языка в общеобразовательных учебных заведениях Украины требует исследования и улучшения.

В связи с тем, что учебник является моделью, которая отражает своим содержанием дидактическую структуру учебного процесса и обеспечивает ее практическую реализацию, лингвокультурологический подход должен стать его приоритетной особенностью.

Ключевые слова: научно-методическая литература, социокультурная информация, культурологическая компетентность, лингвокультурологический подход, страноведческий материал, коммуникация в иноязычной среде, новогреческий язык.

Kolesnyk K.V.

CULTURAL STUDIES MATERIAL IN THE MODERN GREEK LANGUAGE TEXTBOOKS FOR GRADES 5-6

This article deals with the peculiarities of writing books on modern Greek language for 5-6 grades, analyzes the content of textbooks and presence of cultural material.

The main stress is laid upon educational and methodological literature on the modern Greek language that is used in schools of Ukraine, is not fully consistent with the principles of the modern textbook and does not contribute full support to the educational process. Therefore educational and methodological support for the Study of Modern Greek language in schools of Ukraine requires research and improvement.

The cultural orientation of the content of the modern school's language education determines the importance of the use of linguistic-cultural information as educational technology.

Due to the fact that the textbook is a model that reflects its content didactic structure of the educational process and ensures its practical implementation, linguistic-cultural approach should be its top priority feature.

It is necessary to speak about the need to study the point of learning modern Greek vocabulary, which aims to enrich the speech of students on cultural lexical units that reflect the culture of the Greeks, in order that each student took not only external signs of words, but knew it deeper meaning, understood national vision of a phenomenon.

Key words: scientific and methodological literature, socio-cultural information, cultural studies competency, linguistic-cultural approach, regional studies material, communication in a foreign language environment, Modern Greek language.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.